

I. Költemények.

	Oldal.
Ujévi imádság. Tarcsafalvi Albert	3
Emlékezésül. Tarcsafalvi Albert	23
Átellenben. Jákey Aladár	45
November. Jákey Aladár	48
Azt éneklí a kis madár... József János	123

II. Vallásos és erkölcsös tárgyú közlemények.

A szerkesztő asztaláról .. 1, 17, 43, 59 75, 95, 113, 133, 177, 193,	136 209
Dr. Masznyik Endre a budapesti Dávid Ferencz Egyeletben. P. K. F.	7
Kilyéni Ferencz Gyula m. kir. erdőmester felett. (Ima a koporsónál.) Csifó Salamon	33
Becsüld meg a föld mivelőjét	54
Imádság. Dr. Boros György	62
Nagypéntek. Yurati	78
A történelem Jézusa	82
Mi teszi szükségessé a tanári értekezlet tartását. Dr. Boros György	89, 98
Temetési Ima. Csifó Salamon	102
A hodmezővásárhelyi unitárius templom. B. Gy.	115
Kérelem. Ürmösi Miklós	115
Az E. K. Tanácsból. V.	116, 146, 160
A Dávid Ferencz Egyeletből. D—s.	126
Egy unitárius pap	151
Kálvin és Servét. B. Gy.	158
Vezéreink és eszméink. Boros György, Petrichevich Horváth Kálmán	178, 194
A mi unitárius hitünk	180
Emléket Dávid Ferencznek! Mózes Mihály	182
Az igazi unitárius. Kisgyörgy Imre	184
A gyermekek védelme	186
A Dávid Ferencz Egyelet XXIV-ik közgyűlése.	200

III. Életrajzok és történetiek.

Murányi Farkas Sándor meghalt	3
Az unitarizmus jelen állása a külföldön. K. S.	4
Adorján Domokos. Kemény Gábor	11

Murányi Farkas Sándor. (Arcképpel.)	20
Tarcsafalvi Pálffi Dénes. M. A.	26
Ádám Albert. V. A.	27
Ákosfalvi Incze Lajos emlékezete. Ürmösi Kálmán	29
A 60-ik március 15. kollégiumunkban. n. r.	64
Benczédi Domokos. Biró P.	67
40 év emléke	83
Br. Petrichevich Horváth Ferenc emléke. Br. P. Horváth Kálmán	97
A bordosi unitárius templom elfoglalása	124
László Domokos. (Képpel) V. A.	136
Kiss Sámuel. (Visszaemlékezés.) Útő Lajos	140
Törvényjellegű zsinati határozatok	13
Dr. Brassai szobra. (Képpel.)	162
A finnek az unitáriusok között	165

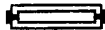
IV. Vegyes tartalmu közlemények.

Egyed Uram. Tarcsafalvi Jenő	8
Tanári beiktatási ünnepély Tordán. K—ny. G—r.	14
Az özvegy köszönete. Özv. Murányi Farkas Sándorné.	48
Az Amerikába élő magyarok. Kiss Sándor	49
Levél Amerikából	68
Az unitárius tanári értekezlet első gyűlése. Varga Dénes	87
Unitárius papnevelő intézet Manchesterben. Benczédi Pál	105
Unitárius kérdés	118
A kolozsvári unitárius egyházközség. Presens.	125
A székelyudvarhelyi unitárius templom. (Képpel.) V. A. ..	138
Székelykeresztúri gimnáziumunk kiépítése és fejlesztése. Pap Mózes	161
Házfelavató ünnepély Deésfalván. Sándor Gergely	141
A harmadik általános lelkeszköri gyűlés. y. r.	148
A kolozsdobokai egyházkör évi közgyűlése	165
Ámerikából. Kiss Sándor	187
A polgárdii unitárius egyházközség ünnepélye	193
Irodalom	16, 131
Egyházi és iskolai mozgalmak ..15, 40, 56, 73, 109, 169,	192
Egyleti élet és munkásság 39, 55, 70, 92, 109, 128, 151,	172
.....	191, 208
Köszönet és felhívás. Kiss K.	132
Szerkesztői üzenetek a füzetek végén.	

A Nők Világa

1908. évi folyamának tartalma.

A »modern leány«. Perczelné—Kozma Flóra	1
Téli emlék. Lamperth Géza.....	2
Perczelné—Kozma Flóra könyve	3
Levél Londonból. Boros Irén.....	4
Nők munkája Ámérikában. (4 cikk.) Közli: Kiss Sándor ..	7
Ember tervez. Solymossyné—Raffaj Irma.....	17
A budapesti Dávid Ferencz Egylet estélye. P. K. F.	18
Versek. Dr. Nagy György	19
Perczelné könyve. B. Gy.	20
A hodmezővásárhelyi unitárius templom. B. Gy.	22
Szegény öreg cserfa. (Költemény.) Demeter Dénes	23
A budapesti Dávid F. Egy záró-felolvasó ülése. P. K. F..	24
Levél Angliából. Boros Irén	26
Dicséret. (Költemény.) Kelemen Lajos	27
Az én módszerem. Dr. Barabás József.....	28
A szolgáló leányok a zsinat előtt	29
Csak ügybuzgalom és munkaszeretet kell. Kovács Sándorné felolvasása Homorodalmáson, a Dávid Ferencz Egylet udvarhelykőri közgyűlésén	30
Londoni unitárius nők	34
Perczelné könyve. B. Gy.	36
Különfélék	6, 29, 38

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI

Dr. BOROS GYÖRGY.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról.	☐	Egyed uram. — Tarcsafalvi Jenő.
Murányi Farkas Sándor meghalt.	☐	Adorján Domokos †. — Kemény
Ujévi imádság. (Költemény.) — Tar-	☐	Gábor.
csafalvi Albert.	☐	A mit minden unitáriusnak tudni
Az unitarizmus jelen állás külföl-	☐	kell.
dön. — Kiss Sándor.	☐	Törvényjellegű zsinati határozatok.
Az E. K. Tanácsból.	☐	Tanárbeiktatási ünnepély Tordán. --
Dr. Masznyik Endre a budapesti	☐	K—ny G—r.
Dávid Ferenc-Egyletben. — P.	☐	Egyházi és iskolai mozgalmak.
K. F.	☐	Irodalom.

Kérjük az előfizetések
megújítását, a tagdíjak
beküldését. Az Unitá-
rius Közlöny és a Nők
Világa egész évre 2 ko-
rona 40 fill. A D. F. E.
tagjainak csak 2 kor.

Az Unitárius Közlöny érdekében.

Az Unitárius Közlöny XXI-ik évébe lépett. Jól eső érzéssel tekintünk vissza pályafutására. Nem sok protestáns lap dolgozott oly kevés pénzel s nem sok előtt nyílt meg több ajtó. A 20-ik év alatt 20-szor száz olvasója volt. Ha nem is tulságos nagy szám, ámde a mai világban elég. Ezt a számot értékesebbé teszi az a tény, hogy Magyarországon mindenik felekezetű emberhez jár és szives fogadásra talál.

Mi, akik 20 éven át mindenik szám születésénél ott virasztottunk. Mi, akik szívünk melegét és lelkünk gondolatát oly önzetlen buzgósággal osztottuk szét mindenik számban, boldogabbak volnánk, ha 20 száz helyett 50 száznak, tehát 5000 olvasónak oszthatnók ki lelki kincseinket. Hiszen ez nem is volna lehetetlen, mert ennél sokkal több unitárius szeret olvasni és tud fizetni lapokért.

Mindig új és találó első elnökünk, Brassai mondása: *minden tag szerezzen maga mellé még egy tagot.* Ha ez bekövetkezik, meglepő előnyben fognak részesülni olvasóink. Próbálja meg mindenki.

Még egyet: *fizesse be tagdíját és előfizetését pontosan mindenki.* Hiszen csak akkor lehet sikerrel munkálnia az Egyletnek. Ne várjon sürgetést kedves olvasó, hanem *most az év első hónapjában küldje be tagdíját.*

Gondoljon mindenki a szegényekre is! Rendelje meg a lapot valamelyik rokonának, akinek arra nincs módja, vagy ha a családhoz több példány jár: ajánlja föl egyik példányt valakinek.

Dolgozótársaink és tudósítóink fogadják hálánkat és folytassák nagybecsű munkájokat ezután is.

A jótékonyság *perselyébe* ne sajnálják filléreiket!

Isten vezérelje és áldja meg az új esztendőben.

Szerkesztőség.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

Kiadja:
A DÁVID FERENCZ-EGYLET.

Szerkeszti:
Dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára: 2 k. 40 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok, 5 évi kötelezettség-gel, egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyl. pénztár-nokhoz küldendő Kolozsvárra. — Hirdetések jutányos árban főlvétetnek. — Kéziratokat nem adunk vissza.

A szerkesztő asztaláról.

Boldog új évet kívánunk mindeneknek, ifjaknak és öregeknek! Az ifjak öregedjenek bölcseségben és értelemben, az öregek ifjak maradjanak erőben, szeretetben és munkakedvben.

*

Sokszor mondtuk már, de az ilyen dolgot ismételni kell. Az unitárius ember helyzete és szerepe egészen elűt a többi egyháztagokétól. Miután kevesen vagyunk, mindenkinek bizonyos szerep jut az egyházi életben, mert az egyház nálunk vallás-közönséget jelent. Nálunk nem a szervezet mesterkélttségétől függ az egyház ereje, hanem a tagokat átható érzéstől és szellemtől. Mi arra törekszünk, hogy a vallás igazságait úgy fogjuk föl s úgy hirdessük ahogy az evangeliumok tanítják. Hasonlóképpen azt várjuk, hogy közöttünk mindenki apostol legyen, aki vallásunk igéit szólja alkalmas és alkalmatlan időben, amellet lelkesedik, azért készséggel síkra szálljon, még ha áldozatába vagy szenvedésébe kerülne is.

*

Messzi idegenben, hol unitárius pap talán soha sem járt, találkoztunk unitárius emberrel, s azt tapasztaltuk, hogy az egyedüllét, az elhagyottság, nagyon különös hatással volt lelkére. Mint a ki hazájától távol idegenben él s csak titkon sóhajtva sovárog vissza, úgy az az unitárius is epedve vágyik a hitrokoni kézzszorításra, s ha alkalma van rá, szíve fölmelegszik, arca kiderül, s pontosan akar hallani, tudni mindent a mit a távol otthonban mivelnek, azok, a kiket az együttlét boldogít. Mindjárt arra gondol, hogyan tehetne ő valamit a szent úgy érdekében. Adjatok alkalmat neki s ő gyülekezetet szervez, templomot épít s min-

denre kész a vallásért, amit szeret, ami őtet boldogítja, s a mit érette becsülnek és szeretnek mások is.

*

Nem ismerünk égetőbb föladatot az idegenbe szétszórt híveink gondozásánál. Az már egészen természetes, hogy az Amerikába vetődött szerencsétlenek boldog pünkösti örömben úsztak, midőn Józán budapesti esperesünk ajakáról hallották az első magyar unitárius imádságot ott a tengeren túl. A szép karácsonykor legatusuk is volt Kiss Sándor papjelölt személyében. A magyarsárosiak, derzsiek újra élték a régi kedves jó időket.

*

A magyar ipar védelme egyenlő a haza védelmével. Ennek ezerféle módja is van. Egyik nagyon hathatós mód, melyet lelkeszeink, tanítóink és minden olvasónk figyelmébe ajánlunk, hogy lépjenek be a Tulipán Szövetségbe. Számos vidéki fiókja és Budapesten (VIII., József-körút 8. sz.) központja van. 4 kor. évi tagdíjért megküldi *Iparvédelem* c. lapját havonként kétszer, s tájékoztat minden hazai beszerzési forrásról. Ujabban kiadta hatalmas kötetben: «Hazai ipari beszerzési források» könyvét. Örömmel látja az ember, hogy immár nagyon sok jó dolgot készítenek itthon. Egy fillért se adjon idegenbe, a ki szereti hazáját, ha megkaphatja itthon a mire szüksége van.

*

Az *egyházi* tisztsége az ekklezsiában nem nagyon magasrangú, s mégis mi nagyra becsüljük. Mikor az ifjú embert egy ekklezsia arra méltatja, hogy egyházfivá választja, elismeri, hogy hasznos, jóra való, szépreményű egyháztag. Elismeri, hogy van benne vallásos búzgóság, s tud és szeret fáradni a közügyért. Elismeri, hogy értelmes, ügyes ifjú ember. Az egyházi a gondnok mellett olyan, mint a családban a nagyobbik fiú az apa mellett. Az apa sokszor ráhagyja a munkát, mert tudja, hogy nem lesz hiba benne. A ki jó egyházi tud lenni, az jó gondnok is fog lenni.

*

A békesség lelke, mint gyors szárnyu galamb, új év reggelére beszáll minden házba s észreveszi azt is, aki csak kunyhóban, sárból gyúrt viskóban várja a jobb időt. Hej, de kevés házban lakik olyan ügyes és bölcs eszű férfi, aki meg is fogja s jól meg is őrzi e szelíd galambot. Néhol csak a nőtől, a ház asszonyától várhatod, hogy mindig ott repdeszen, éljen s gyors nyúlnál is gyorsabb szárnyon lakást ne cseréljen a békesség lelke, ez a szelíd galamb. Ott, ahol megmarad, ablakból a virág hírdet boldogságot, a kémények füstje csöndes oszlopokban a

magasba szállong, az udvar lakói békességben élnek, a gazdaság
rendben, rendben van a széna, a kapufélfától nem tér meg a
béna, pap uram, ha eljön, áldást kap, áldást ad s a bírónak
perrel soha sincsen dolga. A békesség lelke szálljon ti reátok s
tartson élő hitben, lapunk jó baráti s más emberbarátok!

Ujévi imádság.

*Ki idők forgásán, évek újulásán
Csupa egymagadban változatlan állasz
S hatalmas kezeddél, egy leheleteddel
Kidöntöd a tölgyet, mint egy virágszálat,
Kit idő nem mér meg s határa a végnek
Erődben, létedben ismeretlen váltig:
Ujév hajnalára borulj a világra
S verj ösvényt kunyhókból föl a palotákig.*

*Ki csak alant járhat, növelj neki szárnyat
S ne ültesd a gögöst magas paripára;
Óvjad a hitünket, öltöztess szívünket
Az erény, a jóság fehér ruhájába.
Utszéli virágnak, elhagyott árvának
Zord szélvihar ellen légy oltalmazója,
Kik hol összegyűlnek, legyen a becsület
Mintha mindenkinek sziklavára volna.*

*Észszel, tettel, szóval haladjunk a korról,
Csíholja nemes szív agyunkban a szikrát,
Pihenjünk békében, munkálkodjunk ébren
S csak onnan merítsünk, hol a forrás tisztább...
Adjad Uram, adjad, kicsinynek és nagynak
Semminemű kincse ne legyen veszendő
S ami szent és drága: a hitre, hazára
Derüljön számtalan boldog újesztendő!*

Tarcsafalvi Albert.

Murányi Farkas Sándor meghalt.

Mély megdöbbenéssel vettük a lesújtó sürgönyhírt, hogy
Mnrányi Farkas Sándor, Dávid Ferenc költője, a nagyszívű
emberbarát, az igaz ember, a jellemes férfi, a lelkes unitárius, a
papnövendékek jóltevő atyja, december 28-án elhunyt.

Fájó részvétünk, bánatos sóhajunk lebeg sírja fölött s ebben
osztozik minden unitárius s a már néhányak számos jó barátja!

Az unitárizmus jelen állása külföldön.

E cím alatt nem az unitárizmus terjedéséről, hanem a tényleg unitárius nevet viselő egyházakról akarok rövid tájékoztatást adni.

Mint általában a szellemi haladás és szabadság hazája, az Uj Világ kezd lenni, úgy az unitárizmus terjedése, annak ellenére, hogy az egyház ott a legújabb, ott a legerősebb.

571 unitárius egyház és 604 unit. lelkész van. Három papnevelő intézet: A harvardi egyetemen kapcsolatos Cambridgeben, Meadvilleben jelenleg egy magyar tanuló is van és legújabbban Berkeleyben. Az amerikai unitárius társulat 1825-ben volt szervezve. Célja a tiszta kereszténység terjesztése. A társulat székhelye Boston. (25. Beacon Street. Mass.) Nyilvános unitárius könyvtárak és olvasótermek vannak Chicagóban, Newyorkban, Philadelphiában és San-Franciscóban. Jelenleg 4 unitár. lap van, »The Christian Register« (hetenkint); »Unity« (hetenkint); »The New-Unitarian« (havonkint) és a »Pacific Unitarian« (havonkint).

Angliában 372 unitárius egyházközség és 365 rendes lelkész van; helyesebben Angliában 291, Írországban 39, Walesben 35 és Skóciában 7 egyházközség. Két papnevelő intézet: »Manchester College«, Oxfordban, alapítva 1786-ban. 1860-tól kezdve, kevés megszakítással, rendszeren egy magyar tanuló is van e Collegében: »Unitarian Home Missionary College« Manchesterben. 1854-ben alapított. A jelen évben (most másodszer) itt is van egy magyar tanuló. Folyóiratai: »The Inquirer« és »The Christian Life« (hetenkint). A Hibbert Journal (negyedévenkint).

Amerikát és Magyarországot kivéve azonban, a szabadgondolkodók s közülök azok, akik teljesen unitárius elveket vallanak is, nem mindig, sőt ritkán használják az »Unitárius« nevet. Ez Angliára is talál, ahol a nonconformistáknak különböző sectái között igen számos gyülekezet teljesen unitárius. Pár évvel ezelőtt nagyszámú gyülekezet vette fel az unitárius nevet. Skóciában és Angliában több egyetemen van »Szabad theologia«, ahol bármely felekezethez tartozó részesülhet szabad- elvű vallásos oktatásban, szerezhet magának diplomát és doktorátust, ha úgy akarja.

A szabad vallásos gondolkodás ma már a világ más részeiben is tért hódított. Így például *Afrikában* Cape város és Graaff Reinetben vannak unitáriusok, ahol szabad protestáns egyház néven szerepelnek. *Ausztráliában* Adeleide, Melbourne. Sydneyben vannak unitárius egyházak. *Belgiumban*, Brüsszelben; *Canadában* 7 unitárius egyházközség; *Franciaországban* a »Szabad- elvű reformált egyház« lényegében unitárius nézeteket vall. *Németországban* »A protestáns egyesület« (Protestantenverein) a

szabadelvű keresztények egyesülete, mely 1865-ben alapított s körülbelül 40 ága s 27,000 követője van. A szabadelvű vallásos gondolkozók londoni és amsterdami gyűlésén képviseltették magokat 3 képviselővel. Folyóiratuk: »Die Religiose Umschau« és »Das Sonntagsblatt«.

Hollandiában 1870-ben alapított a »Niederlandische Protestantenbund«. Körülbelül 20,000 tagja van, akik az ország különböző egyházaiból léptek be.

Indiában több helyen vannak unitáriusok. A Brahmo Samaj teológiája teljesen unitárius. Indiában, ahol a kasztok százai szabnak határt a szellem működésének és az egyén érvényesülésének, mind egyházi, mind nemzeti szempontból áldásos munkát végez az unitarizmus szelleme.

Olaszországban, Japánban, Uj-Zeelandban, Spanyolországban, Svédországban, Sweicban, szóval mindenütt, ahová a szabadság szelleme eljutott, az unitarizmus is él és szép jövő elé néz.

»Az unitárius és más szabadelvű vallásos gondolkozók nemzetközi tanácsa« az a szervezet, mely képviseli a felsorolt egyházakat. 1900-ban Bostonban szerveztett. Alapítói: George Batchelor, Boros György, W. Copeland Bowie, Samuel Eliot, James Hocart és Charles Wendté. Az általuk dolgozott tervezetet 1900 május 25-én Bostonban (U. S. A.) elfogadták. Az első konferencia Londonban volt 1901 májás 28-án; a második Amsterdamban 1903 szept. 4.; a harmadik Genfben 1905 augusztus 28—31. és a negyedik 1907 szept. 22 - 27-én volt Bostonban (U. S. Amerika).

Kiss Sándor.

Az E. K. Tanácsból.

Amint jeleztük is, lapunk ezen rovatában, a lehetőségig havonként, értesítést fogunk adni az E. K. Tanács üléseiről. Közérdekűnek véljük s hisszük, hogy olvasóink régi óhaját is teljesítjük ez által. Mult hó 11-én tartatott meg az E. K. Tanács havi rendes ülése. Az elnöki előterjesztésből örvendetesen vétezt tudomásul, hogy Amerikában a meadvillei papnevelő intézetben tanuló Kiss Sándor papjelöltünknek az Amerikai Unitárius Társulat 100 dollárt bocsátott rendelkezésére, hogy a karácsoni szüenidő alatt, kivándorolt hiveinket, több helyen meglátogassa s nekik istentiszteletet tartson.

A titkári jelentés a nov. hó 14-től dec. hó 11-ig elnökileg elintéztett ügyekről tudomásul vétetett.

A bordosi egyházközség engedélyt kapott templomépítés

céljára a tulajdonát tevő erdőből fákat eladni. Imreh József aranyostordaköri főtan. képviselőnek lemondása tudomásul vétetvén, az egyházkör felhivatott a megüresedett helyre más képviselőt választani. Józan Miklós esperes-lelkész kimerítő jelentése az unitárius és más szabadelvű vallási gondolkozók nemzetközi tanácsának Bostonban 1907. év. szept. hóban tartott gyűléséről örömmel és köszönettel vétetett tudomásul. A kolozsvári kolleg. tanulók 1907—8. tanévi tandíjába 3343 kor. engedtetett el. Gálfi Mihály papnövendék és Dombi Béla I. o. tanulóknak $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ -ed konv. kedvezmény adatott. A kolleg. igazgatóság néhai kedves emlékű Benczédi Gergely halálakor koszorúmegváltás címen gyűjtést indítván, a »Benczédi Gergely emlék-alapítvány«-ra 1092 kor. 01 f. terjesztetett fel, mely összeg a néhai hátraahagyott cssládjának kifejezett ohajához képest a tanári özvegy- és árvai-alap gyarapítására utaltatott be a pénztárba, azzal, hogy »Benczédi Gergely emlék-alapítvány« külön cím alatt kezeltessék. A konviktusi lánc-alap gyűjtés eredményeként az igazgatóság 733 kor. 79 fillért terjesztvén fel, az eredmény örömmel vétetett tudomásul s az összeg beutaltatott a pénztárba a konv. alapok közé. A lánc-alap megindításáért dr. Ferenc Ákos egyh. tanácsosnak és a gyűjtés körül kifejtett munkásságáért dr. Gál Kelemen íg. tanárnak az E. K. Tanács köszönetét fejezte ki.

Az 1805—6. tanévben végzett osztálytársak 208 kor. 58 f. adománya a Boros Sándor-alap és az 1883. évben végzett osztálytársak 1906. évet illetőleg befizetett 110 kor. adománya az általuk tett konviktusi alapítvány gyarapítására köszönet kifejezése mellett vétetett tudomásul. A kolleg. betegszoba felszerelésére 100 kor. utaltatott ki. Varga Dénes tordai tanár 5-ik korpótlékába 1907 január 1-től évi 200 kor. utaltatott. Hadházy Sándor új egyházi pénztárnoktól az eskű bevétegett, pénztárnoki fizetése 1908 január 1-től kezdve kiutaltatott s a pénztárvizsgáló bizottság utasítatott a pénztárátvétel és átadás megtételére. A kolleg. díjakról beteresztett 1906—7. tanévi, a gymn. tanárok 1907. év II. félévi személyi pótlékáról és az 1906—7. tanévi patrociniumi számadások jóváhagyattak. Jogtanácsosi jelentés a peres ügyek állásáról jóváhagyólag vétetett tudomásul. A konv. hátrálékoknak per útján felhajtására az igazgatóságnak engedély adatott s tekintettel a hátrálékokra, az igazgatóság felhivatott a konv. szabályzat szigorú alkalmazására. A magyarszováti egyházközségnek ingatlan vásárlás céljára kölcsön engedélyeztetett. A tordai egyházközségnek engedély adatott a kántori állásnak állami el. népiskolai tanítói állással szerződés szerű összeköttetésére. Raffaj Domokos kereszturköri esperesnek a sz.-kereszturi gymn. javára tett 200 koronás alapítványa köszönettel fogadtatott el. A ravai

egyházközségnek határozata, hogy az egyházközség, lelkészség és kántorság nevéen álló ingatlanok mind az egyházközség nevére egy telekkönyvbe irassanak, nem hagyatott jóvá, sőt útastítatott az egyházközség az ott folyamatban levő telekkönyvi helyesbitések alkalmából teljesen tisztázni, hogy mely ingatlanok állanak az egyházközség, a lelkészség és kántorság használatában. A füzesgyarmati egyházközség iskola céljára 9000 koronáért házastelket vásárolván, a felterjesztett adás-vevési szerződés jóváhagyatott. A sárdi iskolának, a községben állami népiskola felállítása folytán történt megszűnéséről beterjesztett jelentés, valamint a kolleg. igazgatóság jelentése, hogy kollegiumunkban 1907 december 21-én jóltevők emlékünnepe tartatik, tudomásul vétettek. A sárdi egyházközségnek rendkívüli segély utaltatott.

V.

Dr. Masznyik Endre a budapesti Dávid Ferenc-Egyletben.

Ha van is némelykor keservünk a magyarországi protestantizmus magatartása miatt, bőségesen kárpótól bennünket egy ilyen est, mint amilyenben december 14-én dr. *Masznyik Endre* pozsonyi evang. theol. akadémiai igazgató jóvoltából és páratlan barátságából részesültünk. »Új társadalom« címen tartotta felolvasását szép számú, előkelő közönség előtt. Rendkívül érdekesen fejtegette a szocializmus és történelmi materializmus terveit és törekvéseit, hogy rámutasson ennek a temérdek tévedéseire. Magas szempontból magyarázva a dolgot, gyönyörűen fejtegette, hogy a gazdasági viszonyok erőszakos átalakulása még nem teremti meg azt az »új embert«, melynek előállítása okvetlen szükséges a jobb fordulathoz, hanem egyedül a szellemi és erkölcsi reformáció szülte új ember teremtheti meg e mindnyájunk által óhajtott új társadalmat.

Azért, mert az egyházak és vallások merevsége, tudományellenes tanítása és nem egyszer ridegszívúsége elkeserítette a tömeg felvilágosodottabb részét, *nem az egyház és vallás fogalmát kell támadni*, hanem azokat a mesterségesen nevelt ferde kinövéseket, melyek az egyház és vallás nevében rombolják le magát az igaz hitet és vallásosságot, hogy rossz politikájukkal a materializmusnak és atheizmusnak neveljék az emberiséget!

Vallás nélkül nem fog semmiféle magasabb törekvés boldogulni; mert *ez alkotja meg azt a társadalmat, melytől a helyes reformot lehet elvárni. Azt a társadalmat, mely nem ismer ugyan sem zsidót, sem keresztényt, sem görögöt, sem moha-*

medánt, de azért a jézusi eszme szerinti igaz embert tekinti eszményképül.

Lehet gondolni, hogy e fenkölt szellemű felolvasás — melynek csak az értelmét tudtam némileg vissza adni — mekkora hatást tett hallgatóságunk komolyabb és hozzá értő részére és milyen hatalmas ösztönzésül szolgált budapesti egyletünknek, hogy folytassuk *társadalom nevelő* munkánkat.

A felolvasás után *Lampérth Géza*, a Petőfi Társaság tagja olvasott fel mély érzésű karácsonyi hangulatu verseket, melyben nem csak az *igaz költészet*, hanem az ezzel, szerintem, szoros kapcsolatban levő *igaz ember* hangjait is felismerhetjük; különösen szépek voltak a boldogság kereséséről, fenyőfáról és az édes anyáról szóló költemények, melyek közül — a költő szíves engedelmével — közlünk egyet a Nők Világában is. A felolvasó est érdekességét még nagyban növelte *Fodor Oszkárné*, az Opera művésznőjének hatalmasan szép éneke. *Ürmössy Miklós* elnök magasröptű üdvözlő beszéde és *Józan* esperes kiválóan szép és aktuális imája.

Mint rendesen, később vacsorára gyűlt össze a társaság egyrésze (vagy 40-en) és őszinte szívből éltetik úgy dr. Masznyikot, mint Lampérthet.

A pozsonyi protestantizmus ez alkalommal is bebizonyította igaz protestáns voltát, vagyis felebaráti szeretetét. Két üdvözlő sürgöny érkezett a «testvériség és az eljövendő istennek országa» nevében; a Prot. Irod. Társaság »Pozsonyi Köré«-től és a pozsonyi protestans ifjuságtól. Józan Miklós pedig Ferencz József unit. püspök üdvözlését tolmácsolta.

Végig gondolva az elhangzott «új társadalom» ismertetésén s tapasztalva rögtön a *jeleket* is, szinte jól eső áhitat szállott meg bennünket, hogy talán csakugyan közeleg már ezen új korszak!

P. K. F.

Egyed uram.

Jó szálas ember. Testtartása még fiatalos, de haja szürkül-
lőben s borotvált arcán a már régóta nem vágott új, gyér sza-
kál elárulja, hogy a 60-on már jóval felül jár. Kolozsvári módra
van öltözve, úgy is beszél s mégis észre lehet venni, hogy őseit
más völgy ölében ringatták. Az észjárása tisztább, mint azoknak,
akikkel mi itt szokva vagyunk. Foglalkozása földművelés és fuva-
rozás, de most nagy bajban, gondban van, mert a kőművesek
sztrájkolnak.

Van-e, ki ez új szót nem ismeri? Első tekintetre látja minden magyar ember, hogy ezt nem neki találták ki. Ő ki sem tudja mondani s mégis jól tudja, mit jelent. Azt jelenti, hogy a kőművesek letették a meszeskanalat s elmentek haza s azután gyülekeznek, magasabb bért követelnek, mert máskülönben nem dolgoznak.

Egyed uram a sztrájkot azért érti, mert már két hete nem kell porondot hordani s nem keresett egy árva krajcárt, sem ő, sem a lova, a széna pedig olyan méregdrága, hogy még pénzzel sem lehet venni.

Hát az ilyen nyomoruságos állapotban szívesen adja s szívesen veszi a jó szót Egyed uram, kivált most, mikor egy jó szekér gyomot aratott össze a szegény állatnak.

— Gondoltam, Egyed uram, hogy kelmed székely származásu kell legyen, mert ez a jó név oda benn terem.

— Nincs is másképen, azt én jól tudom az apámtól, mert ő sokszor mondotta, hogy »bizony székelyek vagyunk mi fiam«. Én még sokszor jártam a hazában, de hát apám ide származott s aztán elvette itt egy özvegy asszony leányát, azóta itt vagyunk. Már én csak azt az egyet bánom, hogy mért hajtott az asszony szavára, mert akkor ma is unitáriusok volnánk.

Ez a fordulat már nagyon kezdett érdekelni. S a kend apja unitárius volt? Az ám, csak hogy az a házasságig tartott, mert az anyám erősen nagy pápista volt s addig erről, addig túl, amíg apám engedett. Igaz, hogy sohasem járt a templomba s a mellett mindig azt mondogatta, hogy az ő ősei között még unitárius papok is voltak, de hát a gyermekeket szép rendre mind abba a vallásba nevelték. Pedig szép számmal voltunk, az is igaz, mert éppen kilencen, hat fiú, három leány, aztán most már úgy el vagyunk szaporodva, hogy van itt legalább ötven család, mert hát nekem is hat gyermekem volt, két fiú s négy leány s ha a kisebbik kiszabadul a katonaságtól, az is mind házas lesz.

Az a baj uram, hogy az ilyen magunk fajta embernek egy kis oktatás kellene, mert a mi eszünk nem járja meg s a mellett még az is a baj, hogy egynémely vénasszony annyit beszél elé s hátra, hogy az ember meg is unja. Hát azért mondtam volt a tiszteletes urnak már jó ideje, hogy mi nagyon szívesen állnánk ahhoz a derék jó székely valláshoz, mert biz' az én fejembe sehogy sem megy be az a sok mindenféle dolog. Meg aztán már öreg is vagyok, hanem azok a gyermekek, tudom, szívesen mennének vissza az ősök vallásához. Sok székely van itt már, Egyed uram. Én is úgy tartom, — folytatá tovább Egyed uram — de azt szeretném én, ami ott van az igazi Székelyországban. Tudom jól, hogy nekem soha sem volt s nem is lesz olyan hat

ökröm, amelyenről apám beszélt. Tudja meg az úr, hogy köztünk senki sem beszél olyan pompásan a saját édes feleségéről, mint a hogy az én jó apám az ő hat ökréről beszélt. Mintha most is látnám, milyen nagy széjjel álló szarvuk volt, milyen tiszta fehér volt a szőrük s hogy tartották magosra a szép fejüket. A szegény apám szeméből majd hogy meg nem eredt a könny, mikor az ő székely gazdaságot emlegette, pedig ifjú legény lehetett, amikor eljött onnan. Hanem hát így vagyunk avval. Mikor az ember tudja, hogy neki valami kis ősi jussa volt, még ha régen volt is, úgy ragaszkodik hozzá, mint ezek a kedves kis fecskék a fészkökhöz. Ezek is az ősszel elmentek volt még az operációs tengeren is túl s mégis vissza jöttek abba a kis sárfészekbe.

Olyan szépen beszél Egyed uram, mintha nem is az ősei, hanem maga lett volna pap. — De hiszen csak ne volnék már olyan öreg, meglátná az úr, hogy van itt még székely virtus, tudom. De már öreg a legény. Hanem azért még találkozom én az úrral s meg fogom mutatni, hogy nincsen elveszve a székely becsület. Mert ez a fő. Igaz, hogy én szegény vagyok s a gyermekeimre sem marad talán semmi vagyon, de azt higgye meg az úr, hogy marad valami s ez a fő: a becsület! Az én gyermekeim egyenes úton szeretnek járni. Mi ránk rosszat senki sem mond. És ezzel akarom bebizonyítani, hogy székely őseimre sokat adok. Immár csak azt sajnálom, hogy nem küldhettem be egyiket papnak, hogy kereste volna föl az ősoket. Hanem sarjadznak az unokák s majd meglátja az úr, hogy helyre lehet hozni a hibát, ha későn is.

A jó beszédű öreg kedvét nem akartam elrontani, mert mi túrás, tagadás, jól esett az a lángoló szeretet ami pusztuló de:ék fajunk iránt, minek utána

Én is oda való vagyok,
Ahol az a csillag ragyog.
Székely vagyok, szabad bércek lakója.
Vigan foly, ha mentén hagyják,
De ha vizét elgátolják:
Kicsap akkor rétre, kertre, szántóra.

Olyan mint a Nyárad vize a vérem,
Senki se álljon utamba, kikérem!
Egyenes az én járásom,
A becsület útítársam;
Ejh, de nagy, ha felzavarnak,
[a mérgem.

T. Székely Jenő.

Adorján Domokos.

1856—1907.

December 15-én egy hihetetlennek látszó hír futott végig Torda városán: Meghalt Adorján Domokos. Mély, igaz részvéttel telt el mindenki a megboldogult családja iránt. Egyes emberek, iskolák, egyházközség, egyletek őszinte fájdalommal siratták el benne barátjukat, tanítójukat, kántorukat, a dalban avatott lelkes mesterüket és minden szellemi, vagy nemzeti mozgalomnak lelkes bajnokát.

Én sokkal kevesebb ideig ismertem Adorján Domokost, mintsem hogy társadalmi, iskolai, egyházi, dalegyleti tevékenységét kellőleg méltányolni tudjam. Mégis lelki szükségét érzem annak, hogy egypár szóval én is elbúcsúzzam tőle. Mert Adorján Domokost nagyon kevés ideig kellett ismerni, hogy az ember nagyon megszerethesse.

Vannak emberek, — igen nagy számmal — akiket évekig is naponként láthatunk s még sem látjuk őt — tisztán, a maga igazi mivoltában.

És vannak emberek, — igen kevés számmal — akikkel csak egy-két szót kell váltanunk, akiknek csak egy jóságos tekintetét kell látnunk, hogy a lelkük nemesen, kristály tisztán táruljon fel előttünk.

Ezek közé a kevesek közé, ezek közé az átlátszó jellemű, puritán lelkű emberek közé tartozott Adorján Domokos.

Sirassák benne mások a jó tanítót, az ékes hangú kántort, az egyletét diadalra vezető képzett karmestert, én a nemes szívű embert könnyezem meg Adorján Domokosban.

Az embert, aki élettársát oly rajongással tudta szeretni.

Az embert, aki gyermekeiért oly szívós, oly becsületes küzdelmet tudott folytatni.

Az embert, aki másoknak, tőle idegeneknek is, oly igaz jóakarója tudott lenni.

Az embert, aki a maga életével oly utánzásra méltóan meg tudta mutatni, hogyan éljen az igaz keresztény ember.

De az olyan emberek, mint Adorján Domokos, nem halnak meg egészen. Szívének melegsége itt maradt szerető családjában, neijében, felnőtt gyermekeiben és négy éves kis fiacskájában, akinek ártatlan kacagása és jókedve a gyász pillanatában éppen úgy meghatja az embert, mint a felnőttek zokogása.

Keveset élt Adorján Domokos, de nemesen élt.

Legyen áldott emlékezete!

Kemény Gábor.

Amit minden unitáriusnak tudni kell.

Sokszor tapasztaltuk, hogy az unitárius egyház tagjai nincsenek tájékoztatva olyan egyházi és vallási dolgok felől, amelyek mindenkinél tudni kellene. Miután a mi lapunk mindenkihez könnyen eljuthat, s valósággal el is jut egy pár ezer házhoz, rajtunk ne muljék hűveink tájékozottsága. Ezennel megkezdjük a tájékoztatást. Rendre elmondunk mindent, aminek tudását legszükségesebbnek tartjuk. A többit rábizzuk olvasóinkra. Tőlük nagyon sok függ. Aki elolvassa, figyelmezteti rá barátját, testvérét, tanítványát, hűveit, szülőit, ismerőseit s ily módon megfogjuk tanítani egymást a tudnivalókra s nem fog megtörténni, hogy tanultnak nevezhető ifjú ember nem tudta megmondani, ki az egyház főgondnoka. Akadtak olyan meglelt emberek, akik nem tudtak semmit a zsinattartás módjáról, azt meg éppen kevesen tudják, hogy mi történt az egyházban a múlt százban, arról, hogy régen mi történt, nem is csoda, ha keveset tudnak. Hát ha van is benne egy kis szégyelni való, de biz' ez úgy van s mi tenni akarunk róla a magunk módja szerint, hogy ezután ne lehessen így. Ha mégis megtörténik, ki-ki csak magát hibáztathatja.

A jelen állapotok ismertetésével kezdjük.

Az unitárius egyház szervezete.

Az unitárius egyház az ország törvényeinek védelme alatt áll fönn s a saját törvényei szerint kormányozza önmagát.

I. Törvényhozó testület.

Az unitárius egyház törvényeit az Egyházi Főtanács alkotja, de mindig az Egyházi Képviselő Tanács terjeszti elé a törvényjavaslatokat. Az E. Főtanácsnak elnökei: a püspök és egyik főgondnok. Ha mindkét főgondnok jelen van, a hivatalában idősebb, különben a jelenlevő. Jegyzője: a főjegyző. Előadója az egyházi és püspöki titkár. Tagjai: a közügyigazgató, az esperek vagy helyettesek: a körí jegyzők, az egyházköri felügyelőgondnokok, az egyházi közpénztárnok, a jogtanácsos, a számvevők, a gazdasági bizottság tagjai, a felső- és középiskolák hitrokon r. tanárai, 120 egyházi tanácsos, akiket $\frac{1}{4}$ részben egyházi, $\frac{3}{4}$ részben világi egyháztagok közül választ a Főtanács titkos szavazással élethosszig. Tagok az egyházkörök képviselői, kiket 3 évre választ a kör, még pedig a kolozsdobokai, küüllői, felsőfehéri, háromszéki és duna—tiszamenti 1 egyházit, 1 világit; az aranyostordai, marosi, udvarhelyi 2 egyházit s 2 világit; a kereszturi 3 egyházit, 3 világit; a kolozsvári, tordai és budapesti egyházközségek évenként 2 képviselőt.

Hogy a Főtanács érvényes határozatot hozhasson 20 tag jelenléte szükséges.

A Főtanács hozza az egyházi, iskolai, szertartási közigazgatási összes törvényeket, utasításokat, rendszabályokat. Ez szabja meg az egyházközségek, iskolák költségvetését, egyházak alakulását vagy feloszlását; választja a püspököt, főgondnokokat, főjegyzőt, közügyigazgatót, iskolai gondnokot, dekánt, igazgatókat, tanárokat, pénztárnokot, ellenőrt, számvevőt, jogtanácsost, jószágigazgatót, egyházi tanácsosokat. Felesketi a körökben megválasztott esperes és köri felügyelő gondnokot. Biráskodik a papok és tanárok felett,

Főtanács minden évben egyszer tartatik Kolozsvárt, de ha a szükség kívánja többször is. Minden negyedik évben vidéken tartatik midőn zsinatnak nevezik.

A zsinat szenteli föl a papokat, választja és fölesketi a püspököt és főgondnokokat. Ezeket azonban az E. Főtanács is elvégezheti, ha a szükség úgy kívánja. A zsinatot az egyházkörök öt csoportba osztva rendre tartják: 1. Kolozsi, Duna-Tisza menti és aranyostordai; 2. Küküllői és marosi; 3. Felsőfehéri és háromszéki; 4. A kereszturi; 5. Udvarhelyi egyházkör. A zsinat költségeiről az illető egyházkörök gondoskodnak. A zsinat és a Főtanács ugyanazt a pecsétet használja: sziklán álló galamb és kigyó jelvénnel (szilárdság, szelidség és okosság.).

Törvényjellegű zsinati határozatok.

Ha az egyházkör főtanácsi képviselője ezen tisztségről lemond, az egyházkör köteles bejelenteni az E. K. Tanácsnak. A hely betöltése az E. K. Tanács intézkedése után történik. (1907. évi csókfalvi Zsinat 5. jk. sz.)

Főgondnok titkos szavazás útján választandó még abban az esetben is, ha az egész főtanács egyhangu lelkesedéssel kiált ki egy nevet s a mellett felállással nyilatkozik. (Csókf. zsinat 12. jk. sz.)

Zsinati Főtanács elvileg kimondja és meghatározza a székelykereszturi gymnasiumnak nyolc osztályra leendő kifejlesztését. (Csókfalvi zsinat 22. jk. sz.)

Zsinati Főtanács kimondja, hogy az egyházunk által századokon át fentartott tordai algimnáziumot az 1908—9. tanév kezdetétől megszünteti és hozzájárul az állami főgimnázium felállításához (Cs. Zs. 23. jksz.).

Az 1751. évi főtanács határozata megváltoztatásával a zsi-

nat az új papoknak egyszerre, egy esküvel fölesketését megengedi. (Cs. Zs. 32. jksz.)

Az egyházi közpénztárnok 1908. évtől kezdve hivatalánál fogva tagja a gazdasági bizottságnak s egyszersmind gazdája az egyháznak, tagja a tanári nyugdíjintézetnek. (Cs. Zs. 36. jksz.)

A kolozsvári főgimnáziumhoz hittanári állás szerveztetik és 1907—8. tanévre beállítatik. A hittanár tagja a középiskolai tanári nyugdíjintézetnek. Hittanárságra pályázhatnak, akik megfelelő vizsgálatot állanak ki és azt bizonyítvánnyal igazolják. Az egyházi (zsinati) Főtanács választja. (Cs. Zs. 50. jksz.)

A magyarországi unitárius egyház tanárai évenként értekezletet tartanak felváltva az intézetekben. Az értekezletet egy állandó választmány készíti elő, melynek tagjai: a dekan és az igazgatók. Az értekezlet ideje a husvéti vagy pünkössti szünet. Az értekezletre utazók megfelelő díjat kapnak az egyház pénztárából. (Cs. Zs. 92. jksz.)

A belső emberi nyugdíjintézet szabályai értelmében a nyugdíj mindig véglegesen állapittatik meg és semmiféle nyugdíjtörvény vagy szabályzat nem ismeri a nyugdíjnak később magasabb összegre felemelését. Ennek értelmében egyik nyugdíjazott lelkész kérélmé elutasított. (Cs. Zs. 95. jksz.)

Egyházi tanácsosok választásánál a jelölésre nézve az egyházkörök véleménye nem kérendő ki, mivel az egyházszerkezeti szabályzat (201. §. 2. p.) ezt nem írja alá. (Cs. Zs. 96. jksz.)

Tanárbeiktatási ünnepély Tordán.

Lélekemelő ünnepet ült december 19-én a tordai unitárius gymnasium. Tanárbeiktatási ünnepélyt tartott, melyen az intézet négy ifjú tanárát avatták rendes tanárokká. Miután az intézet, mint unitárius intézet, utolsó esztendejét éli, ez volt a tordai gymnasiumnak utolsó egyházi ünnepe. Egyházi jelleget kölcsönzött az ünnepélynek már az a körülmény is, hogy az unitárius templomban tartatott meg. A tanulótság éneke után Lőrinczy Dénes lelkész mondott fenszárnyaló imát, Isten áldását kérve az új tanárok működésére. Székely Miklós isk. felügyelő-gondnok megnyitó beszéde után székfoglaló értekezéseket olvastak fel:

- a) Pap Domokos Kozma Mihálynak, egykori tordai rector-nak réguláiról;
- b) Major Sándor a matematika tanítás reformjáról;
- c) Kemény Gábor a család és iskola viszonyáról és
- d) Demeter Dezső Lenau Miklósról. Az értekezések felolvasása után Végh Mihály püspöki titkár úr tolmácsolta főható-

ságának és a kolozsvári testvérkollegiumnak üdvözetét. A bezáró beszédet Varga Dénes igazgató úr mondotta, szívére kötve az ifjú tanároknak, hogy holtig tanuljanak, mint a jó papok és hogy magánéletükkel és a társadalomban kifejtett tevékenységükkel igyekezzenek a tanulósnak jó példát mutatni. Az ünnepélyt a városi vigadóban bankett követte, melyen több mint hatvanan, a város előkelőségei vettek részt. Pohárköszöntőket mondtak: Csegezy Mihály — Apponyi Albert gróf, vallás- és közokt. miniszterre; Czako László — Ferencz József unitárius püspök urra; Egerházy Lajos — Végh Mihályra; Végh Mihály — Székely Miklósrá és Csegezy Mihályra; Lovassy Andor alispán — a négy új tanárra; Biró Lajos — Varga Dénesre; Varga Dénes igazgató — nemes Torda városára; Pap Domokos — Lovassy Andorra és Kemény Gábor — a tordai gymnasium tanuló ifjúságára. Üdvözlő táviratok küldettek: Ferencz József püspök urnak, gróf Apponyi Albert miniszternek és Kuncz Elek főigazgatónak. A kolozsvári és székelykeresztúri testvérintézetek levélbeli üdvözlétei a templomban olvastattak fel.

K—ny G—r.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALOMK.

Dr. Bartók György. az erdélyi

ev. ref. egyház püspöke egészen váratlanul elhunyt dec 19-én Kolozsvárt, családja körében. Dél előtt egyházi gyűlésen volt. Délben ebédel, de csakhamar nagyon rosszul érezte magát s már este 7 órakor halott volt. 81 ½ évi püspökség kitartó, komoly, javító és építő munkája dicsőíti nevét. Nem szerette a zajt, annál inkább a kötelességet. Nem mozgott nagy területeken, annál hűvebben az egyházi kormányzás és a tudomány terén. Püspöksége alatt több kötet munkát adott ki. Éppen halála napján volt készen a konfirmációi kátéja, melyben tiszta, átlátszó fölfogása teljesen kifejeződik. Az életben nem ismerte az elválasztó korlátokat. Ezelőtt másfél évvel jelen volt papnevelő intézetünk megnyitóján s kedvesen jelentette ki, hogy mi erdélyiek már régóta túl vagyunk a háromságtan kérdésén. Az ifjúságot dr. Bartók így fogja oktadni új könyvével. Temetése nagyszabású kolt. Papságá-

nak egész serege kísérte koporsóját. A theol. fakultás dísztermében a közönség előtt zárták le koporsóját. Antal Gábor dunántúli ev. ref. püspök imája tolmácsolta a váratlan nagy veszteséget. Kenessey Béla theol. igazgató beszéde festette meg az elhunyt munkásságát és jellemét. A sirnál Nagy Károly búcsuzott el főpásztorától. Az összes polgári és egyházi hatóságok testületei, az összes tornyok harangjai zúgtak, míg a gyászmenet kivonult a Nagy Péter és Szász Domokos sirja közé mélyített sírhoz. Az unitárius egyház Ferencz József püspök úr vezetése alatt palástosan, a főiskola Kozma Ferenc gondnokkal testületileg vett részt a szomorú tiszteletben. Dr. Bartók György megérdemelte, mert hű pásztor, jó ember és szeretni tudó keresztény volt.

Ha mindenki egyszer gondolna arra a szolgálatra, a melyet a Dávid Ferenc-Egylet lapja, az Unitárius Közlöny 20 év alatt teljesített s ha mindenki csak a tőle telhető legkisebb

összeggel járulna a lap költségeihez, egyházi lapnál szokatlan eredményt érnének el. Kedves olvasó, gondoljon az Unitárius Közlönyre, az új esztendőben.

A karácsony szégyene. Mindenki járja az üzleteket, mert szeretne kedveskedni övéinek a legszebb ünnepen. No hát, a legszebb ünnepek legnagyobb szégyene, hogy ami ronda, értéktelen, selejtes holmi kikerül az osztrák iparból, azt most mind a jóhiszemű vevők nyakára szózzák. Magyar gyártmányt csak dugárúképpen lehet kapni. Eldugja a kereskedő a szem elől, mintha szégyelné. Hol van a Sorompó, hogy leplezze le az osztrák cimborákat és írja ki a hazafias kereskedők névsorát. De hol van a tulipán, hol van a ti becsületes magyar szívetek honleányok? Elfeledtétek a félévig tartó dicső harcot?

»Székelykeresztúri Paedagogiai Kör«. F. é. november 30-án a székelykeresztúri unitárius gimnáziumban lelkes tanférfiak gyűltek össze, s fentti címen egyesületet alakítottak. Tagjai lesznek: a gimnázium, tanítóképződei és polgári leányiskolai tanárok s az elemi iskolák tanszemélyzete. Célja: általános paedagogiai elvek megvitatása és népszerű, ismeretterjesztő előadások tartása. A cyklusos népszerű előadások 1908. január havában kezdődnek. E nemes törekvésű egyesület működéséhez jó sikert kívánunk.

Jóltevők ünnepét rendezte a kolozsvári unitárius Kollegium régi jó szokás szerint. Márkos Albert tanár méltatta Nagyajtai Kovács Istvánt, a kitűnő historikust és nagy unitárius könyvgyűjtőt. Kozma Ferenc gondnok megnyitót, dr. Gál Kelemen igazgató alkalmi beszédet mondott, Zoltán Sándor jutalmazott ódát szavalt s az ifjúsági dalkör Izsai Márton vezetése alatt gyönyörűen énekelt.

A népszedő. Az énlakiak és a martonosiak büszkék magukra, mert a mult (1906.) év nyarán hozzájuk is ellátogatott volt az a bizonyos uraság aki eddig »rongyszedő« vagy »tojászedő« volt, most meg »népszedő«, a hogy a székelyek nevezték. Benézett M.-ban az első házhoz, de ott G. F.

ugy kifizette aprópénzzel, hogy több házhoz nem mert bemenni. Enlakan már tudták milyen világ van »tul az operencián«, miután oda két kívándorló visszatért volt. A népszedő próbált szerencsét egy-két helyen, de mihelyt az asszonyok észrevették mi-járatban van, összeszaladtak és olyan lármát csaptak, hogy alig tudta megkapni a falu végét.

Jönek haza a kívándorlók. Nagy elégtételt kaphatna az Unitárius Közlöny, ha abban lenné gyönyörűségét, mert szószerint beteljesült, ami ellen annyiszor óva intettük a kívándorolni készülőket. Kimentek s itthon nyomorban hagyták feleségüket, gyermekeiket. Oda künn éltek nyomorult módon, olyan viskókban, amilyenekben nálunk a faluvégi cigányok. Élték a mások kegyelméből. Dolgoztak úgy, mint a barmok. Nem volt se házuk, se családjuk, se becsületük. Vége van a nagy számításnak! Jönek haza vakon, bénán, nyomorékon. Elnyúve, kiéhezve, kimerülve. Ezt nem szemrehányásképpen mondjuk, hanem figyelmeztetésül, hogy legyen már vége a könnyelműségnek. Akik hazajöttek, azokat szeretettel öleljük, a többit várjuk.

Egy kívándorló tavai székely ember levelét kaptuk ottani lelkesünk szíveségéből. Síralmas bizonyosság ez is arról, hogy azt a sok pénzt, amivel a kívándorlásra csábították a mi legjobb erőben levő embereinket, ezek szegények életükkel fizették meg számtalan esetben. A ravai ifjú ember ugy halt meg, mint itthon a 80 évesek: végkimerülésben. Közölni fogjuk.

Angolul kitűnően beszélő német származású középkorú nő, aki Londonban huzamos időt töltött, óhajtana Magyarországon uri családnál, mint társalkodónő, vagy mint anyahelyettes alkalmazást nyerni szerény föltételek mellett. Kitűnő miveltségű, szerény igényű s előkelő társaságokban járatos.

IRODALOM.

Szovátai fürdő-emlék c. alatt Kozma Dénes Budapesten egy csinos kötet költeményt adott ki. Ára 1 kor. 50 fill.

Nyilvános köszönet és nyugtázás.

Datki egyházközségünkben utóbbi időben az áldozatkészség a következő szép tettekben nyilvánult:

1. A datki nők áldozatkészségéből közadakozás útján 60 kor. értékben egy urvacsorai poharat vettek.

2. Ajándékoztak egy szőszékterítőt 9 kor. értékben, melyhez hozzájárultak: id. Szén Györgyné, ifj. Szén Györgyné, Szén Jánosné, Kallós Jánosné, Tamás Mihályné, Kallós Istvánné, id. Kóródi Józsefné, ifj. Kóródi Józsefné, ifj. Kallós T. Józsefné 1—1 koronával.

3. Gál Miklós és neje 1 urasztali zöld bársony terítőt és egy himzett asztalterítőt 60 kor. értékben ajándékoztak.

4. Templomi székek festésére 1 évre havi 60 fill. adománnyozására a következők kötelezték magukat. Tamás Mihályné gyűjtőívén: ifj. Kallós Mihályné, Tóth Józsefné, Szén F. Istvánné, Jankó Andrásné, Ferkó Ferencné, Ferkó Istvánné, Kallós Józsefné, Szén T. Mihályné, Kóródi Ferencné, ifj. Marosi Józsefné, id. Marosi Dénesné, özv. Nagy Andrásné, ifj. Baga Sándorné, Pálffy Ákosné, Tamás Mihályné, Kallós T. Istvánné, Kallós Jánosné, id. Baga Sándorné, Both Samuné.

Ifj. Kallós T. Józsefné gyűjtőívén: id. Kóródi Józsefné, ifj. Kóródi Józsefné, Mara Györgyné, id. Baga Mihályné, ifj. Baga Mihályné, Kallós Tamásné, Hegyi Sándorné, id. Kallós T. Józsefné, Szén D. Józsefné, ifj. Kallós T. Józsefné, Kallós Istókné, Tamás Jánosné, Nagy Andrásné, Mara Jánosné, Gál Miklósné és Tóth Jánosné. Egyenkint 7 kor. 20 fill. Összesen: 252 korona.

5. Orgona-alapra 1906. évi június havától kezdve a hívektől közadakozás útján begyűlt 120 korona.

6. Id. Kallós Mihály hagyományából orgona-alapra utódai 50 koronát tettek.

7. Orgona-alapra Pálffy Ákos 10 tanítványa, névszerint: Szén János, Kallós Mihály, Kallós István, Szén M. András, Kallós Ilona, Baga F. Kata, Ferkó Bori, Marai Ilona, Kallós Anna és Marosi Anna nevére, kik az egyházi énektanulásban és szorgalmas templomjárással kitüntették magukat, egyenkint 1—1 kor. összesen 10 kor. alapítványt tett.

8. Ajándékozások összege: 501 korona. Ha tekintetbe vesszük azt, hogy egyházközségünk rovatából tartja fenn magát és hogy ezen összeg egy év alatt gyűlt egybe, a legnagyobb elismeréssel kell adóznunk híveinknek, kik a legutóbbi időkben kevés érdeklődést tanúsítottak egyházi ügyeik iránt — hogy most ily szép eredményt tudnak felmutatni. Mindazonáltal

még messze állunk attól, hogy tizedek mulasztásait teljesen pótolva lássuk. Különösen igen óhajtanók régi, rossz orgonánkat újjal váltani fel, mert a mai tekintetbe véve egyházi éneklésünk fejlődését — csak alig-alig használható. Midőn ezeket nyilvánosságra kívánjuk hozni, egy szebb jövőnek nézünk elébe s a datki egyházközség életében egy új korszak bekövetkezését reméljük, melyre most is — azt hiszem — szép bizonyítékaink vannak. Híveinket csak arra kérjük, hogy a jóban támogatni meg ne szünjenek, mert akkor bizton hisszük, hogy pár év alatt kevés kitartással s egy kis áldozatkészséggel új orgona hangjai mellett fogjuk dicsérni az Urat.

Datk, 1907. június hó 16-án

Pálffy Ákos,
egyh. közs. jegyző.

Karácsonyi és újévi ajándéknak a *Szívemet hozzád emelem*, (írta: dr. Boros György) női imádságos könyvet a politikai és más lapok így ajánlják: *Vasárnapi Ujság*: Emelkedett tartalmú és szellemű imakönyv. Az ájtatos könyv keresztény lélekkel és mély érzéssel irányozza a hívők vallásosságát az égi megnyugvás felé s kivált a női gyöngédség érzelmi világának fohászához ad ihletett hangot. *Ellenzék*: Szívem áhitattalelve megtisztul a földi salaktól, emelkedik a mindenek urához, hol kérve, esdekelve, hol meg hálát adva, de mindig igazi bensőséggel. Egy megbecsülhetetlen kis imakönyv. *Székely-Udvarhely*: Egyszerű irányához méltóan tűnik fel a könyvből szétáradó melegség. A könyv nők számára van írva, de növendék ifjak sőt férfiak is sok erkölcsi haszonnal olvashatják az áhitat óráiban. *Székely Nemzet*: Névnapi, karácsonyi, újévi s más alkalmi ajándéknak nagyon célszerűen felhasználható. Megérti az intelligens, művelt nő, de megérti az egyszerű falusi is. *Prof. E. I. Lap*: Zamatos, kezetes, szívet melegítő. Csinos alak, szép nyomás. *Család és Iskola*: E mély vallásos érzéssel írt könyvet bármely felekezeti kerestény nő tanulsággal és lelki élvezettel használhatja. Ára csinos vászonkötésben 2 kor. 40 fill. Szép bőrkötésben 6 kor. Diszes bársonykötés 10 kor. Kapható Kolozsvárt a szerzőnél, könyvárusoknál, Székelykeresztúrt a könyvnyomdában, Tordán Füssy könyvkereskedőnél.

==== Kedves, épületes és hasznos könyvek. ====

Kis gyermekeknek: *Jó gyermek könyve*. Képes olvasó és verses könyv. Írta: dr. Boros György, ára I. oszt. 40 és II. oszt. 50 fillér. **Tanulóknak és felnőtteknek**, az *unitárius egyház jeleseinél életrajzai* arcképeikkel; a nagy negyed rét csinos füzet ára 1 korona, 10 példány drbja 80 fillér (40 kr.) 20 példány drbja csak 60 fillér. **Nőknek**: *Szívemet hozzád emelem* imádságos könyv. Ára 2 korona 40 fillértől fölfelé. *Edes otthon* a házas életnek és foglalkozásnak vonzó, tanulságos és szépséges leírása. Ára 1 kor., 10 példány drbja 80 fill. (40 kr.) **Dr. Brassai**: Nézetek a vallás eszméjéről. Ára 2 kor. *Unitárius Közlöny* egész évfolyama a Nők Világával együtt 2 kor. 40 fillér. 1902., 1903., 1904., 1905. Barmelyik évről. Megrendelhetők szerkesztőségünk-nél és Lepage könyvárusnál Kolozsvárt.